

Vagantviser

Bogen

Fr. Moth: *Vagantviserne. Træk af Middelalderens Studenterliv og Digtning*. 1913.

Med denne bog er vi tilbage i **højmiddelalderen**, d.v.s. 1000- og 1100-tallet. Endnu er der ikke mange universiteter eller hvad vi i dag kalder videregående uddannelser. De fleste, der ville gå den vej, måtte enten om ad et kloster eller en anden kirkelig institution.

Vaganterne – eller som de også kaldes ind imellem: goliarderne – var **omrejsende studerende eller munke**, det ofte var droppet ud af uddannelsessystemet og nu drog omkring på Europas veje, langs pilgrimsruterne, i byerne eller hvor mennesker nu engang færdedes. Her sang de deres sange, ikke kun om religion og tro, men om stort set alt mellem himmel og jord: Vin, kvinder, sang, kærlighed og al den slags. Og da vaganterne tit var unge mennesker, der slog gækken løs, var viserne også og ikke sjældent i den mere vovede og satiriske ende af skalaen, endda i et omfang, der af og til bragte dem på kant med myndighederne. Det var kort sagt folk, der levede det frie ubundne liv.

I denne bog sættes fænomenet ind i en bredere idehistorisk og samfundsmæssig sammenhæng. Hvad var vaganterne for en slags typer? Hvor stod deres digtning i forhold til tidens dominerende gejstlige digtning? Hvilke rødder havde genren i den klassiske digtning fra oldtiden?

Digtene var affattet på det særlige og i vore dage svært tilgængelige middelalderlatin. En af bogens mange kvaliteter er derfor en oversættelse af en lang række vagantviser til et smukt, poetisk nutidsdansk.

Forfatteren

Forfatteren **Claus Frederik Moth (1861-1930)** var ansat på Haderslev Katedralskole fra 1920 til 1929. Han var og er uden overdrivelse skolens mest boglærde lærer nogensinde.

Han kom fra Grindsted og blev i 1888 cand. mag. i historie, græsk og latin fra Københavns Universitet. Da det kneb med at finde job på et gymnasium, fordybede han sig nu i det, der senere skulle blive hans speciale: **Senmiddelalderens og renæssancens latinske europæiske litteratur**. 1898 blev han dr. phil. på en afhandling om *Conradus Celtis Protucius, Tysklands første laurbærkronede Digter*. Her viser han sit sande format: En enorm faglig viden, sat ind i en bred og velskrevet historisk sammenhæng. Bogen om vagantviserne udkom i 1913, da han var ansat som lærer på Kolding Højere Almenskole. Den anses i dag for hans kendteste.

Der er ikke mange billeder bevaret af **Fr. Moth**, men på hosstående billede, der er klippet ud af et billede af skolens lærerkollegium fra 1925, ser han nøjagtig lige så verdensfjern ud som han iflg. venner og bekendte også var – han befandt sig bedst i sit studerekammer eller i klasseværelset, hvor han fortrinsvist underviste skolens klassisk-sproglige elever i latin. Det hed sig, at han her i livet kun havde tre laster: Kaffe (gerne kold), tobak (han røg som en skorsten) og bøger.

Hans lærdom havde internationalt format, og allerede i levende live blev han betragtet som sin tids førende kapacitet indenfor middelalderlitteratur. Da han døde i 1930, kun 69 år gammel, efterlod han sig et kæmpe upubliceret materiale.

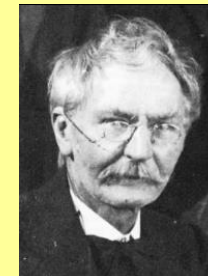
Baggrunden

Vi elsker vort land, men ved midsommer mest – som skrevet står i **Holger Drachmanns** midsommer-vis. Men foråret er heller ikke at kimse ad, og hvem føler ikke trang til at bryde ud i jubel og fest og slå sig løs netop når naturen vågner op efter en lang trist vinter?

Den slags har til alle tider kaldt det bedste frem i folk, således også middelalderens vaganter, der digtede og besang foråret og livets genkomst på en måde, så man umiddelbart kommer til at tænke på vore dages festivaler.

Og, ja: Hvem der blot kunne sætte ord på den slags stemninger?... Udfolde sin livsglæde i højstemt, lyrisk form. Ja, ikke nok ned det: Oversætte ældgamle, latinske tekster fra middelalderen, der akkurat beskriver glæden ved livet, så det går lige lukket i hjertekulen på hver den, der en skøn, skøn forårsdag står midt ude i naturen.

Det kunne **Fr. Moth**. Eller i hvert fald: Det var der mange, der mente han kunne. Her er en smagsprøve – en oversættelse af en af de sjældne danske vagantviser, *In vernalis temporis*, forfattet i året 1500 af Århus Katedralskoles rektor, **Morten Børup**:

Frydeligt med jubelkor
Hilses vårens komme;
Svalen melder trindt på jord:
"Frostens tid er omme!"
Land og hav og lundens træ'r
Herligt prydes fjernt og nær,
- Nye skabnings-under!
Kraft på ny vort legem får,
Lægt er nu hvert hjertesår
I de glade stunder.